

malo in umetniško obrt je važnejše prostoročno risanje. Pazi pa naj učitelj, da bodo obrisi natančni, obsenčevanje (Schattirungsweise) naj se izvršuje zaradi pomanjkanja časa na najpreprostejši način. Nepopolne in nenatančne narise ne smejo učenci nikdar z barvami okrasiti.

2. Učitelj mora vedno paziti na to, da na nižji stopinji (v pripravljalnem in I. tečaju) pri risanju prevlada skupni pouk, ki zahteva redno šolsko obiskovanje. Učitelj riše večinoma na šolsko tablo, učenci pa posnemajo te narise. Barve vporabljajo naj učenci le na višji stopinji (v 2. razredu). Pri obarvanji stavbinskih črtežev je umetniška izvršitev postranska reč, zahteva pa se razumljivost in natančnost konstrukcije.

3. Pouk bodi primeren starosti in duševni razvitosti učencev, tako da je raz-

vidno, da so učenci sami in z razumom risali, ne pa mehanično posnemali (kopirali) ali celo rabili učiteljevo pomoč.

4. Učenci naj rišejo večinoma na velik risarski popir in v veliki meri, pogostoma tudi v naravni velikosti. V začetku naj rišejo le s svinčnikom in brez pik, pozneje naj spretnejši učenci prevlečejo (potezajo) črte s tušem. Črtkanje (šrafiranje) naj se opusti, ker je zamudno, črtičaste črte naj se kot polne potezajo z rudečilom (rudečo tinto).

5. Pri geometrijskih narisih naj učenci zapisujejo k podobi tudi nalogo. Pri ornamentih naj v napisih naznanijo slog.

6. Pri posebnem pouku naj zapiše učencec na naris dan pričetka in dovršitve.

— z —

Knjiga Slovenska

v

XIX. veku.

*

France Cegnar r. 8. dec. 1826 pri sv. Duhu, podružnici matere fare Staro-loške, hodil je v prve šole v Škofji Loki, gimnazijo in licejo dovršil v Ljubljani l. 1849, l. 1851 v službi pri pošti, l. 1853 v Trstu, l. 1854 prestopi k brzojavu, postane višji telegrafist l. 1856 v Pazinu, od l. 1859 spet v Trstu, od l. 1875 kontrolor, nedavno kot nadkontrolor umirovljen živi v Trstu v pokoju. — Na liceji že kot učenec je vredoval šolski list, pri katerem so mu pomagali součenci Svetec, Jeriša, Bohinec, Merhar itd. Po odhodu Cigaletovem na Dunaj je pomagal vredovati Slovenijo l. 1849, katero je l. 1850 prve tri mesece upravljal sam, nato bil podpornik pri Ljubljanskem Listu l. 1850—51, kateremu sta bila vrednika Bl. Potočnik in K. Melcer. Od l. 1860 do 1868 je poučeval slovenščino na Tržaški gimnaziji, prelagal služ-

bene spise vladne, deželni zakonik za Trs in Primorje, svetoval nekaj časa v mestnem zboru, snoval čitalnice in vodil narodna društva slovénka, sodeloval pri Ilirskem Primorjanu in Primorcu, naposled pri Edinosti, dokler je mogel. „Cegnar je prištevatil naj marljivejšim pesnikom, ki ga kinča lepa nadarjenost, milo-domači jezik, uglašena beseda, lahko umljiv slog in doveljna živahnost domišljije“ (cf. Zgod. slov. slovstva str. 176 J. pl. Kleinmayr). Posebej nekoliko opisal in s sliko priobčil ga je L. Ž. t. j. Lovro Žvab v „Dodatek Koledarju in Kažipotu po Trstu za l. 1884“ (str. 35—40).

Javno je popevati jel v Novicah l. 1849: Minljivost stvari — večnost kreposti (l. 7). Slobodno po nemškim. Franc Cegner, sedmošolec. Večer (Lej sonce že niže zahaja št. 25). Fr. Cegner, ud sloven-

skiga zbora. — Slovenija l. 1848: Kosovka deklica (Serbska narodna pesem str. 8). „Sem li, pesem to nekoliko prenarajeno v slovenskim jeziku ukaželní mladosti izročivši, si kaj proti veličanstvu serbskiga jezika in pesniškiga duha zagrešil, se mi, pravi v opombi, ta izgovor ponudi, de sem slovenskim mladim pesmenikam izvir nedosežne pesniške lepote in izverstnih izgledov samo pokazati hotel, iz kteriga naj, neostrašeni od cirilskih čerk in slovo davši zahodni in posebno nemški že čez in čez dognani poezii, si praviga nadahnutja ter narodnih obrazov in podob čerpati in zajemati ne mudijo. Govori se v nasledni pesmi o prežalostni bitvi med Serblji in Turci 15. Rožnika l. 1389 na Kosovim polju, v kateri je bila cela serbska vojska (armada) pobita ali raztirana in v kateri je tudi serbski knez Lazar takratni vladar z veliko družimi vojvodi poginil. Rano pomeni zgodej, sečati se ali sprehajati se, razboj ali bojiše (Schlachtfeld); rumen ali rudeč. Mera pesniška je narodna serbska“. C. — Slave oglas (Moj rod mi razperal sovražni je duh, — Sinove mi tlačil Tevtonov napuh, — In zlobna nemškutarska mora itd. str. 144). Hero in Leander (Balada po Šilerju str. 176—184). Franc Cegner.

Novice l. 1849: Planinski lovec (Pasi, pasi mi ovčice, — ki tak ljube, krotke so itd. l. 16). Po Šilerjevím „Der Alpenjäger“. Franc Cegner. — Kresni žarki blagorodnimu, visokočastitimu gospodu gospodu Janezu K. Kersniku, starašinu c. kr. akademiškiga učeliša v Ljubljani, učniku naravoslovja, pravimu ūdu krajnske kmetijske družbe itd. o njegovim veselim godu od hvaležnih slovenskih učencov posvečeni 24. rožnika 1849. Kjer častí se modrost, tam se imenuje moj sin. Koseski. — To pesem: „Še v času, ko pod lipo je slovansko — Mladenčev skerbni Oče, Bog Te živi“, ktero je gosp. Cegner zložil in pričo znane množice v šoli slovesno govoril, so krasno natisnjeno gosp. profesorju Kersniku podali njegovi

učenci (str. 109. 111). — Slovenija l. 1849: V spomin Lj. Ellerju, slavnimu slovenskimu godcu (str. 5). V spomin slavniga pesnika Dr. Prešerna (V logu domačim na lipovi veji itd. str. 56). Žalovanje deklice (Oblak poganja — Čez hrastje se itd. str. 100. Po Šilerju). Zlata deklica ali začaran kralj (Pravljica str. 116—124). Kresni žarki prof. J. Kersniku (str. 204 vid. Novice). Jelačiču banu (z geslom po Hom. Od. I. 303: Jako se nosi, častí de tud kdo te pozneje rojenih str. 224). V spomin ranjeiga gosp. Antona Mažgona. Kervolok (Ilir. Vudkodlak. Poslovenil Fr. Cegnar str. 232—336). — Jugoslavenske cvetlice. I—XXVII. Nabral Fr. Cegnar: Bulgarci. Starček. Vroki. Filip Sljepac. Gostje. Davorie. Ženitba. Dodola. Kraljeva igra. Hajduki. Vile. Dvor. Igre. Kolo. Post. Pokop. Miloš Obrénovič. Pad Bosne. Lazar. Marko Kraljevič. Djuro Brankovič. Stjepan Dušan. Hiacint Maglanovič. Simeon Milutinovič. Ustaja Serbov. Černi Juri. Bitva na Kosovem polju. Serbske narodne pesmi (str. 340—408). Slovenskim vojakom prišlim iz Ogerskega v Ljubljano 26. oktobra. Svetniki blagoslove delé (Serbska narodna pesem). Ko Kristjanje Turkom v nedeljo žanejo (Serb. nar. pes.). Slovo Hektorja (Po Šilerju „Hektors Abschied“).

Ker je „Pravi Slovenec“, vrednik mu Fr. Malavašič, časih pozabavljal slovenskim pisateljem in domoljubom, ponorčeval se je ž njim v „Sloveniji“ l. 99 menda Cegner: Miklavžev večer je hotel, tako pripovedujejo, Pravega Slovenca parkelj vzeti, češ, ti nisi pravi, marveč krivi Slovenec itd. A na ponižno prošnjo pustil ga je še do novega leta. O novem pa bo šel Pravi Slovenec brez milosti rakom žvižgat. Tako bode konec Slovenca Pravega in mlačnih pesem Kerčmarskega (Gl. 19. l. str. 96: Matevž poj!) zadnje dni leta starega, odzvonilo mu bode prvo uro leta novoga! — Nato je dal Pravi Slovenec obširen žolča poln odgovor v 52. listu pod naslovom: Kdo je krivi kdo pravi Slovenec (cf. Slovenija str. 410), in Fr. Bla-

žič očita v odprtem pismu gosp. Fr. Cegnarju ali zlovoljnost ali svojoljubnost, češ, jaz se še le godim, Vi ste že — še ni prav davno — iz gnezda zleteli itd. — Cegnar pa je ponatisniti dal iz Pravega Slovenca Fr. Blažičevo pesem „Tožba“ in vstric svojo „Tolažba“, s pristavkom: Glej 21. in 22. list Pravega Slovenca, kjer je prekrasna Uhlandova pesem „des Sängers Fluch — Kletje pevca“ tako ostudno poslovenjena, da se Bogu vsmili! Pri priložnosti jo hočemo tudi mi posloveniti in v Sloveniji natisniti (str. 408), kar je naslednje leto v istini storil.

Vedež l. 1849: Kaznovano terpinčenje živál (str. 61. I). V oglasu novih bukev z novim pravopisom: Zgodbe in povésti, polne lepih naukov za otroke pa tudi za odraslene ljudi. Spisal Tiln Jaiz. Poslovenil po šest in dvajsetim natisu Franc Cegnar. V Ljubljani 1849. 8. str. 176. „Imenovane bukvice, ki jih je mladi pesnik, Franc Cegnar, prav po domače poslovenil, obsežejo lepo število véstnih, mladosti primerjenih pripovedic, nekoliko vodil zastran osnovanja šole v vasi, zastran zdravja itd. (Vedež str. 24. II). — Campa. Opera v 3 dejanjih, poslovenil Fr. Cegnar. — C. k. knjižnica (Vid. Slovenske Talijske I. vezek str. 164).

Slovenija 1850 l. 1—26 tečaj III. Vredoval Fr. Cegnar, izdajatelj in tiskar J. Blaznik. Slovenija Slavi je prvi spev njegov (Stara, preljubljena mati, o veličastnica Slava! itd. str. 4). Pevčeva kletev (Po Uhlandu „des Sängers Fluch“: Tak krasno in visoko en grad je nekdaž stal itd. str. 100). katero je pozneje dokaj pravilnejše olikal. Njegov sostavek je menda tudi „Pad Carigrada“, o katerem pravi: Pri popisovanju tega smo se večidel držali po Hammer-Purgstallu, ki to reč zlo obširno popisuje (str. 52—92). — O krestomatije jugoslavjanske prvem delu t. j.

Cvetje slovenskiga pesništva, sp. Iv. Macun, je (str. 20) koj opomnil: Mi smo bolj izverstno delo pričakovali. Nam sostava ne dopade. Menimo, da bi se tako delo imelo zastopnim možem preden se v natis da, v presojo dati. „Tudi nekaj od Krestomatije“ (str. 29), kjer je povedal vzroke, namreč politiške pesmi, od ljubezni, ki niso za šolsko mladino, slovniški pogreški itd. Nato je Fr. Cegnar v „Ljubljanskem Časniku“ (str. 32) g. I. Macunu dal odgovor na sostavek: „Neke besede o moji krestomatiji“. — Nasproti g. K. od Savine v Zg. Danici št. 7 je resno zagovarjal tako zvane nove oblike, češ: „Dokler se ni gospod Podgorski zanje potegnul, in očevidno dokazal, da so pravoslovenske, res da so le malo prijatlov štele. Ko je pa on pero zastavil, si je pri nas skorej vse mlade pisatelje pridobil, tudi take, ki so jih popred naj bolj sovražili.. Pišite z novimi ali starimi oblikami, ako je kaj izverstnega, ne bomo Vam zabavljali, timveč brali in Vam pohvalo dali“ (str. 60) itd. —

Ljubljanski Časnik l. 1850 ima Cegnarjevih sostavkov in pesmi na pr.: Černigrob (str. 68). Šillerjeva Marija Stuart iz Schwengs Erläuterungen zu Schillers Werken (str. 80—96). Laž. Prijateljstvo (Po Herderju). Besede županija, nadžupan, nadžupanija (str. 176). Kapela (Pes. po nemškem). Pesmi Dajnkove v slovstvu z nekterimi zgledi (152 itd.). V spomin Klotildi Avmanovi (260). Iz igre „Deborah“ od Mosenthala (str. 108 itd.). — Deborah. Igrokaz v 5 dejanjih, po Mosenthalu poslovenil Fr. Cegnar. C. k. knjižnica (Vid. Slov. Talijske I. vezek str. 164). — Pod naslovom: Narodna igra v štirih dejanjih. Spisal Dr. S. H. Mosenthal. Poslovenil Fr. Cegnar. Na svitlo dalo Dramatično društvo v Slov. Talijske 52. zvezku l. 1884 v Ljubljani (Slov. Matic. Letopis 1885 str. 379).

